

TRŽIŠKI VESTNIK

LETO IV.

Tržič, 5. marca 1955

Št. 5

25. redna seja LOMO

Prihodnji teden bodo zbori volivcev

V torek, 1. marca je bila ob 17. uri 25. redna seja LOMO Tržič. Na seji je predsednik LOMO Lovro Cerar podal izčrpno poročilo o delu LOMO za leto 1954.

Na isti seji je LOMO sprejel tudi sklep o sklicanju zborov volivcev. Zbori volivcev bodo po naslednjem razporedu:

za Tržič in vas Bistrico v četrtek, 10. 3. ob 19. uri v Cantkarjevem domu v Tržiču;

za Križe, Pristavo, Zg. in Sp. Vetrno, Novake, Senično, Gozd, Sebenje, Ziganjo vas, Retnje in Breg v soboto, 12. 3. ob 19. uri v Zadrudnem domu v Križah;

za Podljubelj v soboto, 12. 3. ob 19. uri v gostilni pri Ankeletu;

za Kovor, Hudo, Loko in Zvirče v petek, 11. 3. ob 19. uri v dvorani KUD v Kovorju;

za Leše, Palovče, Vadiče, Popovo, Sv. Nežo, Visočje in Hudi graben v nedeljo, 13. 3. ob 9. uri v dvorani KUD v Lešah;

za Lom v nedeljo, 13. 3. ob 9.30 uri v osnovni šoli v Lomu; za Puterhof v nedeljo, 13. 3. ob 14. uri v sindikalni dvorani v gradu Puterhofu;

za Slap, Čadole in Dolino v nedeljo, 13. 3. ob 9.30 uri v gostilni pri Krvinu.

LOMO opozarja, da je dolžnost volivcev, da se zborov volivcev udeleže. Zlasti pa bodo ti zbori važni, ker bo na njih podal LOMO poročilo o svojem delu v letu 1954.

Nadalje je LOMO na predlog sveta za gospodarstvo sprejel sklep o imenovanju komisij za pregled zaključnih računov gospodarskih organizacij za leto 1954.

I. Ribnikar Vinko, Andolšek Andrej in Kališnik Janez pregledajo »Preskrbo«, »Prehrano«, »Runo« (trgovino) in 5 kmetijskih zadrug;

II. Brezar Milena, Markelj Franc in Lončar Janko pregledajo Trgovsko podjetje »Peko«, Mlin, Tesarstvo, Mesarijo, Galanterijo, Reševalno postajo;

III. Žepič Andrej, Markelj Franc in Lončar Janko pregledajo Krojaštvo v Križah, Kino v Tržiču, Lekarno;

IV. Žepič Andrej, Andolšek Andrej in Rozman Janko pregledajo Radiomehaniko, Dom oskrbovancev;

V. Ribnikar Vinko, Hiršel Stane in Rozman Janko pregledajo Pletilstvo, Upravo zemljišč;

VI. Jurjevčič Jože, Hiršel Stane in Salberger Nadko pregledajo Pekarijo, Krojaštvo v Tržiču, Komunalne obrate, Pokopalnice;

VII. Jurjevčič Jože, Globočnik Franci in Rozman Janko pregledajo Otroške jasli, Dijaški dom in vrtec, Vodovod, Gostišče »Pod lipo«, Gostišče pri Benku;

VIII. Japelj Vanjko, Globočnik Franci in Salberger Nadko pregledajo Kleparstvo, Klavnico, Foto, Gostišče »Kolodvor« in Gostišče Sušnik;

IX. Japelj Vanjko, Markelj Franc in Rozman Janko pregledajo Megrad, Gostinsko podjetje »Pošta«;

X. Brezar Milena, Hiršel Stane in Salberger Nadko pregledajo Remont, Gostišče Babič, Gostišče Žumer, Gostišče v gradu Puterhof;

XI. Žepič Andrej, Hiršel Stane in Jurjevčič Jože pregledajo Mehanično delavnico, Gostinsko podjetje Zelenica, Gostišče pod Košuto.

Nadalje je LOMO na predlog komisije za razpis delovnega

mesta direktorja v podjetjih imenoval

1. za direktorja v Bombažni predilnici in tkalnici v Tržiču tov. Dušana Horjaka, sedanjega podpredsednika OLO Kranj in predsednika sveta za gospodarstvo OLO Kranj. Tov. Horjak je bil že pred nastopom sedanjega službenega mesta direktor te tovarne;

2. za direktorja Trgovskega podjetja »Runo« v Tržiču tov. Ludvika Vučka;

3. za direktorja delavnice Krojaštva v Križah tov. Petra Ribnikarja, delavca v istem podjetju.

V nadaljevanju seje je LOMO sprejel še nekaj sklepov, ki jih je predložil v odobritev svet za gospodarstvo.

Tako je LOMO sprejel sklep, ki ga predlaga uprava stanovalniške skupnosti, da se najemnine po odloku o stanovanjski tarifi začne pobirati s 1. januarjem 1955 iz razloga, ker bi izvajanje tega odloka v l. 1954 naletelo na prevelike težkoče. Mnogi najemniki so plačevali stare najemnine in bi ne zmogli povišanja za toliko mesecev nazaj.

Občni zbor

Združenja rezervnih oficirjev

Rezervni oficirji Tržiča in njegove okolice, ki so člani Združenja rezervnih oficirjev Jugoslavije, so imeli dne 24. februarja svoj redni letni občni zbor. Na zboru je bilo od 132 članov navzočih 71. Če pa pogledamo v sezname, vidimo, da se še najdejo rezervni oficirji, ki ne čutijo potrebe, da bi bili člani Združenja. Kje je njihova čast? Med letom sta umrla dva člana tovariš Šarabon Slavko in Marič Božo. V glavnem so vsi člani politično dobro razgledani, čeprav niso vsi aktivni. Del rezervnih oficirjev je aktiven v organizaciji sami, pa tudi izven nje, vendar so to vedno eni in isti. Dobri del pa se ne udeležuje niti v organizaciji, niti v katerikoli politični ali družbeni organizaciji. Lik rezervnega oficirja zahteva, da sodeluje s svojo organizacijo in po svojih zmogljivostih v družbenih organizacijah, prav tako je njegova dolžnost, da pomaga v političnem delu.

Analiza dela je pokazala, da je bilo delo organizacije tudi v tretjem letu njenega obstanka

plodno. Sodelovala je pri večjih političnih akcijah in prireditvah. Tekom leta je bilo 27 predavanj iz snovi delovnega programa. Organizirano je bilo obvezno streljanje na strelišču v Tržiču, dve ekipi sta sodelovali na okrajnem tekmovanju rezervnih oficirjev v Škofji Loki. Na Vrhniki so si člani ogledali moderno orožje. Prirejen je bil elitni ples in družabni večer.

Zbor sta pozdravila tovariša Dolenc Milan kot zastopnik Okrajnega odbora ZROJ in major Breznik Franc kot zastopnik Vojnega odseka (Kranj).

Bodoče delo bo vezano s komunističnim delom in se bo oziralo na rodove vojske. Ves načrt dela bo zbujal večjo aktivnost med člani in delo bo pokazalo, kdo je voljan delati in kdo ne. Rezervni oficir se mora vedno izpopolnjevati, da bo pripravljen za primer potrebe voditi svojo edinic. Končno je bilo poudarjeno, naj se vključijo v organizacijo vsi rezervni oficirji in da naj bo vse delo čim bolj povezano z našo armado.

PLZ v tovarni »Peko«

Sestav enot PLZ službe v tovarni »Peko« se je od formiranja in zadnjih tečajev že tako spremenil, da je bilo treba nujno misliti na nove tečaje. Najprej so organizirali tečaj sanitetne in nato še kemične službe.

Pripadniki sanitetne in kemične službe so pričeli s tečajem že v lanskem jeseni. Sanitetni tečaj se je vršil dvakrat tedensko, dočim je bil tečaj za kemično službo le enkrat tedensko. Sanitetni tečaj je vodil dr. Stanko Zivec, praktične vaje pa so tečajniki imeli pod nadzorstvom med. sestre Dragice Tišler. Tečaj kemične službe pa je vodil tov. Pavel Jerman. Dobremu predavateljskemu osebjem obeh tečajev gre zahvala za njihov uspešen zaključek, saj so vsi vložili v ta namen ogromno truda. Obvezniki teh dveh služb so, razen nekaj izjem, redno obiskovali predavanja, saj so želeli, da se čimbolj usposobijo za svoje dolžnosti. Izredno zanimanje za obvladanje predavanega gradiva se je pokazalo tik pred izpiti, saj je sleherni član teh dveh služb želel, da napravi izpit s čim boljšim uspehom.

Izpiti, ki so bili za sanitetno

službo koncem meseca januarja in za kemično službo v začetku meseca februarja, so pokazali, da so se člani teh dveh služb res dobro izpopolnili v teoretičnem in praktičnem znanju. Od vseh 60 obveznikov, ki so obiskovali ta dva tečaja, je napravilo izpit 34 obveznikov sanitetne službe in 24 obveznikov kemične službe, 2 obveznika kemične službe pa se nista javila k izpitu. Pripomniti je treba še to, da so, predvsem v kemični službi, starejši obvezniki veliko bolje obvladali snov ter bolje napravili izpit kot mlajši. Iz celotne ocene tečajev in izpitov pa ugotavljamo to, da je PLZ služba v tovarni obutve »Peko« z izvršenima tečajema močno okrepila sposobnost svojih enot. Ko bodo dokončala tečaje še ostala moštva v njenem sestavu, bo imela sposobne in vedno pripravljene člane — obveznike PLZ, da jih bo v danem trenutku lahko uporabila, kot sta to poudarila direktor tov. Ivan Štucin in zastopnik Tajništva za notranje zadeve OLO Kranj tovariš Maks Štromajer na zaključnem sprejemu, ki ga je tovarna priredila vsem obveznikom po zaključnih izpiti.

Dopisujte
v „Tržiški vestnik“!

8. marec - dan žena

Letošnji osmi marec praznujemo že desetič v svobodi. Slavimo ga v znamenju velikih političnih in gospodarskih zmag narodov Jugoslavije. 8. marec ni samo praznik žena Jugoslavije, ampak ga praznujejo napredne žene vsega sveta. Odrinjena od gospodarskega in političnega življenja se je žena že leta in leta borila za svoje pravice in enakopravnost, ter jih tudi izbojevala. V boju za mir je tudi ona doprinesla velik delež za poraz sovražnika.

Ko je Komunistična partija pozvala vse ljudi na odpor proti sovražniku, so se tudi žene aktivno vključile v delo Oslobojilne fronte. Zavedale so se, da brez žrtev ni svobode. Junakinja so umirale na bojiščih in trpele strašne muke po raznih taboriščih.

Ko nam je leta 1945 zasijala s krvjo priborjena zlata svoboda in ko so se naši preživeli borci vračali iz gozdov, niso našli pogrnjene mize, pač pa požgane domove, porušene stovne, železnice, skratka vsa domovina je bila ena sama velika rana. Treba je bilo krepko prijeti za delo, da se vsaj za silo postavimo na noge.

Tudi pri obnovi porušene domovine so žene razumele klic naše ljudske oblasti. Vključile so se v delovne brigade. Mlada dekleta so delala na progah, pri strojih, v tovarnah kot večkratno udarnice. Kljub naporu delu so tudi našle časa za izobraževanje, da so lažje razumele vsa pereča vprašanja in naloge, katere jim nalaga organizacija.

Organizacija AFŽ je odigrala važno vlogo pri mobilizaciji žena za izgradnjo socializma. Zdaj deluje pod okriljem SZDL in

se je preimenovala v **Društvo žena**, ki ga čakajo velike in važne maloge.

Prva naša naloga je, da se vključimo v to društvo ter da pritegnemo še vse pasivne žene, ki se še danes borijo s staro miselnostjo. Treba je, da sodelujemo pri organizacijah in društvih, se zanimamo za poli-

telka Zagarjeva

„Dobra žena“

Spoznala sem jo na svojem obisku v Beogradu. Že ob pozdravu sem uganila, da ima dobro srce in bogato notranje čustvovanje. Preprosta delavska žena brez ambicij, skromna in delavna kot mravlja. Zbližali sva se. Zelo jo cenim in spoštujem. Naj vam povem nekaj podrobnosti iz njenega življenja.

Ko je Jugoslavija podlegla okupatorju, je padel njen šestnajstletni sin. Nemci so ga zalotili pri lepljenju parol. Bil je na mestu ustreljen. Šestnajst let! Kako rosna mladost!

Pa je naslednjega dne prišla k njej neka soseda in ji rekla: »No, tetka Dara, kaj imaš sedaj od tega, ko ti je padel sin! Pravili so, da je bil on tisti, ki je vse dijake VI. razreda nahujskal, da so šli demonstrirati na Terazije in pred dvor, ko je bil podpisan pakt.«

Ponosna mati je odgovorila: »Prav zato, ker je bil prvi in ker je padel, bom nadaljevala njegovo delo in sprejela nase žrtve, kakršne bo terjal čas!«

Tako je postala »dobra žena«, najzanesljivejša zveza v ilegali. Z možem in obema otrokoma, ki ju je še imela, so prestali vso nesrečno viharno dobo bor-

tični in gospodarski razvoj ter ureditev bodočih komun.

Vzgoja naših otrok pa je najbolj pereča točka. Zato bomo zastavile vse sile, da bodo naši otroci vzgojeni tako, kot od njih zahteva skupnost, res v duhu socializma.

Komu smo dolžni večjo zahvalo, kakor našemu voditelju maršalu Titu, ki se bori za mir v svetu za blaginjo in napredek naših otrok?

be, porazov in zmag. Mnogokrat v smrtni nevarnosti, so se prebijali v mestu in vaseh, ob delu, skrbi in žrtvah.

Mož si je v Glavnjači prerezal trebuh, ker ni mogel več vzdržati četniških muk. Odpejljali so ga v bolnišnico, potem v Dachau. Vrnil se je — živ okostnjak.

Po vojni so bili berači, saj so izgubili vso svojo lastnino. Vendar so ostali živi: žena, mož, sin in hčerka. Kaj zdaj?

Treba je bilo kruha, dobre hrane za bolnega moža. Dobra žena je garala, garala, kot je bila vajena. Na trgu je prodala, kolikor je še imela dobre obleke, da jih je prehranila. Vzdržala je, in še enkrat zmagala.

Mož je zdrav, dela v tovarni. Hči je zdravnica, sin uradnik na ministrstvu, tetka Dara pa dela od jutra do večera, mnogo bere, hodi v gledališče in budno spremlja vse važne dogodke doma in v svetu. Z njo sem lahko govorila o literaturi, o gledališču, o politični situaciji, o vsem, kar naju je zanimalo.

Njen dom je res središče družine, v kateri je ona vodnica. Vsi jo brezmejno spoštujejo.

1925 — 1955

Leta 1952 smo slovesno praznovali 70-letnico ustanovitve obrtno nadaljevalne, sedaj vajeenske šole v Trziču. V letošnjem šolskem letu pa praznujemo 30-letnico preureditve obrtno nadaljevalne v strokovno nadaljevalno šolo z ustanovitvijo ločenih oddelkov za pouk strokovnega risanja in blagovnanstva za čevljarstvo, oblačilno in lesno kovinsko stroko. Zaradi boljšega spoznavanja razmer si oglejmo potek vajeenskega šolstva v Trziču tekom 19. stoletja.

Kot nekaka predhodnica bivše Obrtno nadaljevalne šole je bila župnijska nedeljska ponavljalna šola za rokodelske vajeence, katere najstarejše izpričevalo je ohranjeno iz leta 1825. V začetku so poučevali samo verouk, tekom poznejših desetletij pa še čitanje, računstvo, spisej in lepomisli, kar je razvidno iz ohranjenih spričeval pred sto leti.

Vsled naraščajoče obrti, zlasti čevljarstva, predvsem pa, ko se je začela okrog leta 1874 razvijati tudi čevljarstva industrija »pri Ferbarju« (sedaj obrat št. 2 Trziške tovarne kos in srpov), so merodajni krogi le sprevideli, da je treba rokodelskemu naraščaju več izobrazbe, kakor jo nudi nedeljska šola. Zato so odprli in dne 17. oktobra 1882. leta pričeli z rednim poukom na bivši Obrtno nadaljevalni šoli, katere vodstvo je prevzel upravitelj osnovne šole, nadučitelj Jožef Kragl, ter jo vodil do svoje smrti leta 1905. Šola je bila sestavljena iz pripravljalnega, 1. in 2. razred. Vajeence iz okoliških vasi so sprejemali v pripravljalni razred, tisti pa, ki so dovršili trziško osnovno

Tudi peš se daleč pride

(Nadaljevanje)

In še nekaj naj bi si ogledali graditelji pogradov. Vsak je imel preprosto lestvico, da ni bilo treba preveč telovaditi, če si hotel spat in si bil slučajno v prvem nadstropju, ter se batl, če nisi tega navajen, kdaj si kaj polomiš. V pošarski koči sva prvič na svojih izletih videla tudi garderobe, to so omarice, v katere gredo nahrbtniki in še kaj. Slišala sva že o tej praktični stvari, izkusila sva pa to prvič. Kako prijetno je, če brez skrbi vtakneš ključek v žep in greš spat ali pa na daljšo turo, ne da bi bil v skrbeh, kako in kaj. Saj oskrbnik res ne more na vse paziti. Mislim, da bi bilo to potrebno za Dom pod Storžičem. Za to se lahko izkoristi kak mrtev prostor, na primer pod stopnicami, kot so to napravili v pošarskem domu. Najbrže je bila ta kočica vseh tudi maršalu Titu. Njegov podpis in pohvalo sva videla v knjigi.

V jutranji tišini sva se drugo jutro odpravila na pot. Bilo je megleno in turobno, tako da sva nehoti in čeprav sva že zajtrkovala, zavila še v Tičarjevo kočico na čaj, ki ni bil pravič reklamni. Kaže, da tam, kjer je promet, vse nekam zvo-

deni. Doma nisva do podrobnosti izdelala načrta, kako bova hodila, želela sva le, da bi čim več videla. Jože je želel na Mangart, zato sva sprva nameravala iti z Vršiča ob južni strani Mojstrovke mimo Jalovca na Mangart, potem v Log pod Mangartom in po dolini Koritnice v Bovec. Nazaj pa čez Trento spet na Vršič, potem pa kot bodo razmere pokazale. V Ljubljani niso nič vedeli, ali je zavetišče pod Špičko oskrbovano, poleg tega je bilo pa še dvomljivo, ali bi lahko hodila tod samo z vidirano planinsko izkaznico, ker je Mangart čisto na meji. Šli so, a ker se predpisi radi spreminjajo, nisva bila sigurna, če to še velja. Ker nisva mogla pričakovati lepovreme, sva se odločila za drugo varianto, da greva takoj v Trento. Tako sva z namenom, da prideva vsaj do doma »Zlatorog«, vstala z lahkim srcem, kljub temu, da nama vremenokaz ni mogel dati odgovora. Tu imajo zelo originalen »barometer« in če ne bi bilo le malo predebelo, bi človek skoraj verjel temu oslovemu repu. V resnici sva bila pa razposajena za to, ker sva vedela, da pred seboj nimava zopet dolge, dolge poti. Kmalu sva srečala včerajš-

nje znance. Tudi ti so bili namenjeni v Trento. Ker smo zavili s ceste, nismo šli skozi predor, na katerega je nekaj prometnih tabel opozarjalo avtomobiliste.

Marsikomu bi se zdelo neumno, češ, zato naj grem gor, da bom šel potem zopet lahko dol. Nama take misli niso rojile po glavi, ko sva še spuščala v dolino. Če bi imela fotoaparata, bi prinesla s seboj slike, ki bi vsakogar prepričale, da se je vredno toliko potruditi. V precejšnji globini se je vila pot ob bistrem potočku. In kljub temu, da sva si ogledovala zemljevid v koči, bi kmalu verjela najinim znancem, da smo ob Soči, posebno ker je eden trdil, da je tu že bil. Okolica je neaselnjena, samo razvaline so kazale, da je bila tu nekoč meja, polno stražnic, bunkerjev — italijanska Maginotova linija.

Še visoko gori sva šla mimo drevesnice. Strme sva gledala prvič v življenju toliko drevesc, ki so komaj vzklila. Presenetljiv je učinek, ko vidiš posejana, na nekaterih gredicah pa že presajena drevesca in da jih je na tisoče. Tisto, kar človeka začudi, je to, ker si predstavlja drevesa vedno velika, tu so pa taki neobgljenčki.

Približno tri ure sva potrebovala, da sva prišla do kažipota: na desno k izvira Soče, narav-

nost pa »Alpinetum Juliana«. Žive duše nikjer, prva prilika, da se izkaže priročnik. Koliko je do izvira Soče, v njem nisva našla; po karti pa je do njega kake pol ure. Njiva krompirja nama je dajala upanje, da bova kmalu naletela na ljudi, katere bova lahko vprašala. Skrila sva nahrbtnika in šla. Osuplo sva gledala, ko sva prehitro zagledala hiše in tudi planinsko kočico. Šla sva še malo višje, da sva si lahko ogledala slap — izvira Soče. Tu je bila Soča razpenjena in še ni mogla kazati svoje barve. Šla sva v kočico po spominčke in mleko. Nato do nahrbtnikov in po drugi poti naprej. Tokrat sva se spomnila na spomenik »nekronanega kralja Julijcev«. Ze sva nanj resignirala, ker sva mislila, da leži ob cesti in ga ne bova videla, kar me Jože pocuka za rokak in pravi: »Ali kaj vidiš tam?« in mi pokaže z roko. Vzajem v roke daljnogled in res zapazim Kugyjev spomenik, katerega so pred kratkim postavili. Sedaj delajo cesto prav do izvira Soče. Človek po mojem kazi naravo; če je to potrebno iz gospodarskih vzrokov, se to še lahko opraviči. Tu in na podobnih krajih nam bo pa za to čez čas žal. Na srečo se tega v majhni meri že zavedamo. Za to imamo narodne parke. Tako sva prišla

šolo, so bili takoj sprejeti v 1. razred.

Učni predmeti so bili do prve svetovne vojne z majhnimi spremembami sledeči: v pripravljalnem razredu čitanje, pisanje, računstvo, risanje; v 1. razredu risanje, obrtno spisje, obrtno računstvo, knjigovodstvo. Verouk se je poučeval v vseh razredih do leta 1941. Pouk risanja je bil vso dobo do leta 1933 ob nedeljah dopolne od 9.—12. ure, pouk ostalih predmetov pa v ponedeljkih in torkih od 16.—19. ure zvečer.

Glavno, kar mislim na tem mestu poudariti, je pouk strokovnih predmetov, to je strokovnega risanja in tehnologije. Obrtno nadaljevalna šola je bila ustanovljena z namenom dati vjencem in pomočnikom strokovno izobrazbo, katere nam po tedanjem ustroju ni mogla nuditi. Pouk splošnih predmetov je bil sicer slovenski, čeprav je imela šola zlasti v začetku bolj nemški značaj. Obrtno spisje se je poučevalo v 1. in 2. razredu še celo do prve svetovne vojne delno tudi v nemščini. Risanje se je pa poučevalo na podlagi risalnih predlog, katere je izdal cesarsko kraljevi urad za pospeševanje obrti pri ministrstvu za trgovino na Dunaju za razne stroje, n. pr. mizarje, sedlarje, čevljarje, ključavničarje itd. Učitelj nam je razdelil predloge, ki so bile seveda nemške, nam tolmačil napise itd. Kakih širših razlag posameznih predlog raznim strokam v razredu ni moglo biti. Tako nobene izmed takratnih risb nisem znal praktično uporabiti. Nekateri soščolci, ki so se istočasno učili na Koroškem, so pripovedovali, da na primer v Celovcu, Velikovcu, Brežah itd. poučujejo na obrtno nadaljevalnih šolah strokovne predmete, zlasti za čevljarje, mojstri, ki uče prak-

tično risati in krojiti vzorce. Čudili smo se, zakaj pri nas ni tako, saj smo vendar v eni in isti državi. Danes nam je to jasno.

Čevljarški mojster Robert Knöfel (1834 do 1884) je leta 1876 ustanovil na Dunaju prvo čevljarško strokovno šolo, spisal knjigo »Lehrbuch der Fussbekleidungskunst«; dalje je izdajal strokovno revijo »Neue Wiener Schuhmacherzeitung« in vodil številne strokovne tečaje za čevljarje. Po njegovi smrti so se poučevali na tečajih širom bivše monarhije njegovi učenci, seveda po deželah z nemškimi prebivalstvom, n. pr. na Zgornjem Štajerskem, Zgornjem Koroškem itd. Zato je bil po obrtno nadaljevalnih šolah na Koroškem in drugod prej vpeljan čevljarški strokovni pouk kot pri nas.

V Tržiču sta bila dva strokovna tečaja za čevljarje, na katerih sta poučevala Knöflove učenca - mojstra, in sicer leta 1899 strokovni učitelj Hulka, leta 1907 pa strokovni učitelj Lastovka. Pouk se je vršil s pomočjo tolmačev, zlasti na tečaju leta 1899. Kljub temu se v tržičko obrtno nadaljevalno šolo ni uvedel strokovni pouk za čevljarje; vsak je znal samo zase in nikogar ni bilo, ki bi se žrtvoval za pouk vajencev.

Za časa prve svetovne vojne je pouk na obrtno nadaljevalni šoli prenehal. Po prevratu leta 1918 so šole zopet odprle. Stanje se ni dosti spremenilo. Splošni predmeti v 2. razredu so bili n. pr. obrtno spisje, obrtno računstvo in kalkulacija, obrtno knjigovodstvo, risanje in državoznanstvo.

Temu starokopitnemu stanju je napravil konec ravnatelj tržičke meščanske šole Albin Lajovic, ki je v šolskem letu 1924—1925 torej pred 30. leti po-

stal upravitelj obrtno nadaljevalne šole, katero je preimenoval v strokovno nadaljevalno šolo. Ker je bila že zaradi meščanske šole predizobrazba učencev višja kot nekdanj, je Lajovic opustil pripravljalni razred in namesto tega ustanovil 3. razred. Šola je postala 3. razredna, kot je še danes Težja pa je bila reorganizacija strokovnega pouka. Iskal in vabil je mojstre, ki bi bili pripravljeni poučevati strokovne predmete za čevljarje, oblačilno, lesno in kovinsko stroko. Njegovemu vabilu se je odzval samo čevljarški mojster Alojzij Mehle, ki si je bil svojo visoko strokovno izobrazbo pridobil s pridnim delom po raznih krajih Avstrije in Nemčije že pred svetovno vojno in absolviral čevljarški strokovni šoli na Dunaju in Münchenu, kjer je prejel diplomu s prav dobrim redom. Pri strokovnem pouku ob nedeljah dopoldne je Mehle zbral čevljarje vajence iz vseh treh razredov, kamor so imeli na željo Lajovica dostop tudi pomočniki. K njegovemu pouku sem zahajal 3 šolska leta zaporedoma. Tako smo lahko kot pomočniki nadomestili strokovni pouk, katerega nam bivša obrtno nadaljevalna šola po tedanjem ustroju ni mogla nuditi. Lepi uspehi Mehletovega

poučevanja so se pokazali na vsakoletnih šolskih razstavah. Leta 1930 je moral Mehle zaradi bolezni opustiti poučevanje. Umrl je leta 1945. Splošno spoštovanega prvega mojstra — bomo ohranili v dobrem spominu. Kot tretji mojster je nastopil poučevanje vajencev oblačilne stroke na strokovno nadaljevalni šoli Leopold Valjavec leta 1938, ki je padel kot talec na mostu v Zirovnicah 1. julija 1942. Z njim vred ohranimo v častnem spominu tudi vse bivše učence, ki so med okupacijo t. j. drugo svetovno vojno kot interniranci ali borci dali svoje življenje za domovino!

Ob pogledu na zgodovinski razvoj nedeljske in poznejše obrtno nadaljevalne šole v sto letih vidimo, da nobena prejšnjih ni toliko skrbela za šolo kot današnja. Sedaj po osvoboditvi imamo strokovni pouk na šoli za vse stroke, katerim vajenci pripadajo. Tudi pouk splošnih predmetov, zlasti strokovnega računstva, je usmerjen za življenjske potrebe učencev in učenk posameznih strok.

Ob tej pomembni 30-letnici želimo našemu obrtno-industrijskemu naraščanju še boljših uspehov pri učenju za kvalitetni porast naše proizvodnje!

Andrej Tišler

Vzgojni problemi

Tvoje knjige

Ste že kdaj opazile, da zavijajo kmečke prodajalke na tržnici svoje blago v liste iz Cicibana, Pionirja itd.? Z njimi gospodinja zakuri, jih znosi celo na stranišče. Ste že kdaj razmišljale o tem, kako se s tem uničujejo naše najboljše mladinske revije? Ali so res tako malo vredne, da jih, morda ce-

lo neprebrane, trgamo in uničujemo?

Starši kupijo otroku lepih knjig zlasti za njegov rojstni dan, god, dedek Mraz mu jih prinese. Stopimo v hišo te družine čez kak teden! Kakšne so Knjige, ki so bile drago plačane? Vse zamazane, natrgane, počekane in popačkane! In

zopet na »glavno« cestu. Čeprav je bilo ob potočku lepo, sva si predstavljala še kaj lepšega o Soči. To razočaranje je prava Soča tisočkrat poplačala. Njena barva je čudovita in ne čudiva se Gregorčiču, da je tako v zanosu pel o njej. Dvomim, da bi lahko v prospektu prikazali njeno barvo. Človek tega ne zmore. V tej zeleno-modri vodi čuti življenje, kako kipi in se zopet umiri. Nebo se je vedno bolj oblačilo. Zelela sva, da bi kmalu prišla h koči. Vesela sem, da nisva prezrla alpskega vrta. Sicer je bila večina rož že odcvetela, a sva se kljub temu naučila marsikaj novega. Prijazna oskrbnica nama je pokazala eno redkih rož, visoko modro kraljico gora (pri nas raste edino v tem vrtu), triglavsko rožo, cijan. Zdaj šele vem, da je to pravo zdravilo za želo-dec; vedno sem namreč mislila, da je encijan tisti. Vrt je urejen zelo naravno in če ne bi bilo le preveč cvetja na kupu, bi lahko kdo mislil, da je vrt naraven. Pametneje bi bilo, da bi si šolarji ogledali kaj takega, kot pa Ljubljano, ki jo bo vsak posamezen videl prej ali slej.

Kmalu nato sva prišla v Log v Trenti in zavila k planinskemu domu. Tu sva bila v pravi zagati. Zaradi oblakov, ki so nama pošastno grozili, naju ni mikalo, da bi šla čez. Zadnjico

na Dolič. Bližina Triglava bi naju gotovo zvalila, da bi šla na vrh namesto proti Bohinju. Bala sva se tudi, kako bo z žuljem. Poldne še ni bilo in zato sva se odločila, da kreneva naprej in sva okusila vso Trento. Na tistem sva računala na kak avtostop, zato se nisva plašila kilometrov. Misliła sva si: čim bliže sva dolini, tem dalj sva od dežja. Nameravala sva na kak način čez Ratitovec po Poljanski dolini v Škofjo Loko in domov.

Na Logu je več velikih zapuščenih stavb. Včasih je bila tu vojašnica. Dve stavbi so podrli in hoteli gradivo porabiti za druge stavbe. Nista pa bili zidani iz opeke, zato je bila narejena samo škoda. V časopisu sem brala, da nameravajo iz teh stavb napraviti zimskošportni center. Za to bi potrebovali 200 milijonov dinarjev in več let. (Za presojto: stvar bi bila desetkrat večja kot gostišče Ljubelj.) Z delom bi morali začeti čim prej, da ne bo škoda še večja. Ob cesti sva našla primeren prostor za malico in pošten odidh. Mimo je pripeljala »Vespa« s prikolico, seveda polno. Radovedna sva bila, ali so se prepeljali srečno preko Vršiča. Vreme še vedno brezupno. Ob cesti se je vila modro-zelena Soča. Strugo ima na nekaterih mestih čudovito, globoko. V

skale se je zajedala stoletja in stoletja — in zdelo se mi je, kot da gledam v prepad. Videla sva »škripce«, više gori polomljene, tu uporabljive za tovore in ljudi. Pri nas jih ni. Mostov je malo. Dolina je dolga in ozka, Soča bi mostove verjetno podrli, ker je deroča. Za to so bolj prikladne »žičnice«. Dolina je redko naseljena. Večja naselja so Log, Soča, Kal-Koritnica tik pred Bovcem. Tu in tam je kmetija, kakšna njiva in še to bolj poredko. Od obeh strani so naju obdajali hribi. Tudi pred nama se je iz megle včasih prikazal hrib. Misliła sva: tam je Bovec. Približala sva se hribu, a Bovca ni bilo. Narahlo je začelo rositi. Bila sva že v Soči. Ko je začelo močnejše deževati, sva nekoliko vedrila in nato zopet nadaljevala pot. Ob prvi večji plohi sva prišla na srečo do prijazne gostilnice. Okrepčala sva se. Prijazno dekle nama je ocvrlo jajca in pogrelo golaž. Neverjetno: hotela sva plačati, pa za delo in pomivanje posode ni hotela vzeti ničesar. To se malokdaj doživi. Zato jo je stara mama bolj postrani pogledala. Ne bi tega napisala, če se ne bi starejši vedno hudovali, a kaj ko se mladi uče po navadi pri starejših. Ob iztoku Lepenlje sva slišala avto, a se je ustavil za nama. Opazovala sva

in videti je bilo, da so bili moderni »raubšci« na ribe. Najine nade, da naju bodo vzeli na avto, so šle po vodi. Pot se je vlekla, dež je začel rositi pošteno, a pred ciljem nisva hotela odnehati. Skoraj sem že obupovala pri Koritnici, ko pravi Jože: »Kvečjemu še trisetrt ure!« Kmalu pa zaslišiva brnenje. To me je opogumilo. Bil je tovorni avto. Ustavil je ter naju rešil dežja, ki se je pričel ulivati, in poti, ki sva jo imela še pred sabo. Kaj hitro smo bili zdaj v Bovcu. Na srečo smo se ustavili pred hotelom. Hitro sva smuknila skozi vrata, kajti dež je lil zdaj že neusmiljeno. Vroč čaj in postelja, to naju je okrepilo in še to, da nisva bila do kože mokra. Vreme se vso noč ni popravilo. Misliła sva tudi na znanca prejšnjega dne.

Odločila sva se, da se peljeva naravnost domov. V takem vremenu je nemogoče nadaljevati pot. Ob pol štirih sva šla na avtobus, ob pol enih sva pa bila v Tržiču. Mama nama kar ni mogla verjeti, da sva prišla že iz Trente. No, vozne karte iz Bovca in spominček od izvirna Soče so ji to dokazali.

Najin »dolgi« izlet se je skrčil na dva dni in pol.

Vera

vendar ste, starši, kupili najboljše, kar so naši pisatelji, prevajalci in ilustratorji pripravili naši mladini! Škoda denarja, še bolj pa škoda za trud in prizadevnost vseh, ki so sodelovali pri izdaji knjig! Naša mladinska literatura gotovo ne zaostaja za podobno pri velikih narodih. In vendar je prav nič ne cenimo in jo sproti uničujemo. Boste rekli: Otroci so knjige in revije strgali. Kako neumesten in nespameten odgovor! Otroci so vendar vaši, ne?

Zakaj jih ne naučite, da bi svoje knjige cenili in ljubili? Naj jim bodo njihov najdražji zaklad, pa jih ne bodo uničevali! Koliko krasnih mladinskih knjig je že razprodanih in jih ni mogoče več dobiti. Imate pravljico o carju Saltanu? Ali ste jo kdaj prebrali? Ste občutili, koliko lepote in poezije je v tej prelepi ruski pravljici? Ne? Mnogi odrasli mislijo, da

jim mladinskih knjig ni treba brati, da je to izguba časa. In vendar bi v njih zasledili čar in lepoto, ki bi vplivala tudi na vaše srce. Kako lahko bi potem vso to lepoto razložili in prinesli v odprto srce in jasno dušo svojega otroka!

Naučite svoje otroke, da bodo knjige ljubili in si postopoma ustvarjali svojo knjižnico. Če ljubite svoje knjige, jih bo ljubil tudi vaš otrok. Knjige so zaklad, ki pridobiva na vrednosti, čim starejši postaja. Poznam gimnazijca, ki ima že vzorno knjižnico. Vse njegove knjige so tako lepo ohranjene, da takoj začutiš njegovo ljubezen do njih in skrb zanje. On jih res ceni, kot zaslužijo. Ko bo nekoč dovršil študije, bo njegova knjižnica gotovo ena najlepših.

Ne pozabimo! Dobra knjiga se z nobenim denarjem preplačati ne da, njena vrednost nima meja. J. Z.

Akademsko društvo je stopilo v novo poslovno leto

16. januarja je imelo Akademsko društvo Tržič svoj redni letni občni zbor. Ker je večina študentov tudi med počitnicami v Ljubljani, udeležba žal ni bila polnoštevilna. Kot gost se je zbora udeležil tudi predsednik mladine tov. Japelj Vido.

Predsednik tov. Pesjak je prebral obširno poročilo o delu društva v prejšnjem letu. Dvakrat smo bili na prostovoljnem delu pod Ljubeljem, kjer je bil odkrit spomenik žrtvam fašizma. Sodelovali smo tudi pri pripravah za tržiški občinski praznik.

Ker vlada v Tržiču splošno nezanimanje za kakršno koli predavanje, nismo prirejali nobenih predavanj v Tržiču s semem, pač pa štiri v okoliških vaseh, ki so bila spremljana s skioptičnimi slikami. Teme so bile vzete iz tehnike (radiotehnika in televizija) in iz medicine (o raku). Predavanja so bila skrbno pripravljena in so bila tudi dobro obiskana.

Sodelovali smo tudi v štafeti v počastitev Dneva republike. Nekaj naših članov je vključenih v telovadno društvo »Partizan«, kjer se aktivno bavijo s plavanjem, odbojko in atletiko. Večina pa je včlanjena v Smu-

čarskem klubu. Na študentskem smučarskem prvenstvu so sodelovali štirje naši člani, eden od teh je zastopal tudi študentsko organizacijo v tujini.

Zivahna diskusija, ki je sledila, je pokazala tudi smernice našega bodočega udejstvovanja. Mnogo je bilo govora o tesnejši povezavi delavske in študentske mladine. Posebno delavska mladina na podeželju potrebuje nasvetov in pomoči pri izobraževanju in rasti svoje zavesti. Pri tem naj ji pomagajo študentje s svojim znanjem. Tako bo Akademsko društvo uspešno rešilo eno izmed važnih nalog. To pričakuje, od njega tudi mestni odbor LMS.

Sledile so volitve novega odbora. Izvoljeni so bili za predsednika Studen Jakob, za podpredsednika Pernuš Vladimir, za tajnika Ahačič Cilka, za blagajnika Zupan Marija, za predsednika social. skrbstva Križnar Milan, za predsednika častnega sodišča Pirc Dušan, za referenta za kulturo in prosveto Klofutar Marijan.

Da bi poživili družbeno življenje, smo organizirali Akademski ples. Prireditelj je uspešna in se še enkrat zahvaljujemo vsem, ki so nam na katerikoli način pomagali.

Iz zgodovine Turističnega društva

Kmalu po osvoboditvi je nadaljevalo Planinsko društvo svoje delo, katero je prekinil okupator leta 1941. Ze leta 1936 je bil v sklopu Planinskega društva ustanovljen odsek za turizem ter je tudi ta odsek oživel na jesen leta 1945. Člani tega odbora so bili naslednji tovariši — Nadislav Salberger kot predsednik društva in odbora, Hrovat, Maksimov, Godnov, Lavš in drugi. Ta odsek je bil leta 1947 ukinjen, vendar je Planinsko društvo še dalje vršilo turistične funkcije.

Potreba po ustanovitvi samostojnega turističnega društva je postala vse bolj živa, ker se je

turizem širil povsod, posebno v večjih mestih — Ljubljana, Maribor itd. Najbolj je pogrešalo turistično društvo Gostinstvo, od koder je prišla tudi po službeni poti iniciativa, da se ustanovi turistično društvo kot samostojno društvo in ne več v sklopu Planinskega društva. Tako je bil sklican sestanek pri Okrajnem gospodarstvu v Kranju, katerega se je udeležil tov. Karo kot upravnik gostiln v Tržiču. Na tem sestanku meseca marca 1952 so razpravljali o turizmu in gostinstvu ter je bila dana pobuda naj se ustanovi turistično društvo. Takoj po tem sestanku je tov. Karo pričel

poizvedovati za člani, ki so delovali v odseku za turizem v Planinskem društvu. Prvi sestanek je bil v kavarni 28. marca 1952. Tega sestanka so se udeležili naslednji tovariši: Karo Mihael, Salberger Nadislav, Maksimov Boris, Lavš Mirko in Hrovat Ivan; na tem sestanku so obravnavali, kako bi se organiziral občni zbor turističnega društva. Ta iniciativni odbor je sklical sestanek vseh prijateljev turizma v dvorani Runo 7. aprila 1952. Navzočih je bilo 31 članov, od katerih je bilo izvoljenih 14 v pripravljani odbor. Za predsednika je bil izvoljen tov. Karo Mihael, za zapisničarja pa Salberger Nadislav. Na tem sestanku so bila prečitana in diskutirana pravila društva. 11. aprila 1952 je bila 2. redna seja pripravljane odbora v društvenem lokalu Planinskega društva. Na tej seji je bil določen datum za občni zbor turističnega društva, razpravljali so o vsebini letakov za občni zbor, o članarini, o primernem lokalu za društvo. Tov. Karo je obljubil, da bo gostinstvo financiralo turistično društvo ter je izposloval prvo dotacijo 30.000 din za prve potrebe društva. Od gostinske zbornice v Kranju je dobil

dotacijo 40.000 din in naknadno še 10.000 din, skupaj torej 50 tisoč dinarjev. Tudi naša podjetja tako Triglav (Peko), BPT, Runo, so dali prispevke, da smo lahko kupili že prve klopi in prvi inventar za društveni lokal. Na tem drugem sestanku pa so obravnavali že obnovo cest, razsvetljavo v Tržiču, muzej in nasade, izboljšanje gostinstva, nabavo avtobusa iz dotacij podjetij. 3. redni sestanek pripravljane odbora je bil 16. aprila 1952 že v sedanjih prostorih. Na tem sestanku so razpravljali o pripravah za občni zbor, o reklamah za ta občni zbor s pomočjo zvočnega avtomobila ter letakov. Propaganda se je izvršila tudi preko vseh sindikalnih organizacij. Ugotovilo se je, da je zanimanje za Turistično društvo med ljudstvom veliko.

1. občni zbor 18. aprila 1952 novo ustanovljenega Turističnega društva je bil v Cankarjevem domu. Navzočih je bilo 79 oseb, od teh se je priglasilo 64 za člane društva. Izvoljeno je bilo 12 odbornikov in 12 namestnikov, 2 člana nadzornega odbora in 2 namestnika. Za prvega predsednika je bil izvoljen tov. Karo Mihael.

Tretji redni občni zbor Turističnega društva

Malo je društev, ki bi imela za razvoj Tržiča tolikšen pomen kot Turistično društvo, in malo je društev, ki bi svojo dejavnost v kratkem času tako razmahnila, kot je to storilo to naše društvo. Zato njegov občni zbor ni zgolj formalnost, ki jo je treba pač po društvenih pravilih vsako leto opraviti, temveč pomembno zborovanje vseh Tržičanov, ki jim je količjak do tega, da povečajo ugled svojega mesta.

Udeležba na letošnjem občnem zboru 3. marca sicer ni bila ravno najboljša (udeležilo se ga je le nekaj nad dvesto članov), vendar je bil tudi letošnji občni zbor velik korak naprej v razvoju mesta samega. Poseben poudarek so mu dali tudi letos številni gostje, ki so ga počastili s svojim obiskom. Turistično zvezo Slovenije sta zastopala ravnatelj Tehniškega muzeja Slovenije prof. Franjo Baš in njen organizacijski tajnik B. Matajec. Številna so bila tudi zastopstva gorenjskih turističnih društev iz Skofje Loke, Kroke in Kranjske gore. Nadalje se je udeležilo občnega zbora tudi zastopstvo »Putnika«, ki ga je zastopal tov. Marijan Camernik. S strani Ljudskega odbora mestne občine Tržič se je udeležil obč. zbora njegov predsednik in prvi častni član društva Lovro Cerar. Končno smo med udeleženci opazili tudi zastopstva večine tržiških organizacij in društev.

Poročila o delu društva v preteklem letu, ki so jih podali predsednik M. Štumfel, tajnik ing. Šter, blagajnik G. Štibelj in gospodar C. Košir so v zgoščenih prikazih razgrnila jasno podobo o vsej široko razpredeni dejavnosti, s katero ima društvo opraviti, in dokazala,

da je društvo svoje naloge tudi uspešno izvrševalo. Doživelo je razmah, kakršnega ni ob svojem rojstvu niti samo stutilo in kakršnemu je danes že komaj kos. Naj omenimo v ilustracijo velikega opravljenega dela le, da je društvo imelo v preteklem letu nad 30 milijonov dinarjev prometa. (Podrobnejša poročila o delu društva bomo priobčili v prihodnji številki.)

Za uspehe, ki jih je s pomočjo svojega članstva na eni strani in ljudskega zbora na drugi strani dosegel v preteklem letu upravni odbor, mu je na predlog nadzornega odbora mogel občni zbor izreči samo pohvalo.

Razgovori o dosedanjem delu društva in njegovih načrtih so bili stvarni in pretehtani. Glavno karakteristiko jim je dajalo spoznanje, da ni naloga društva delati kakšne velike, neizvedljive načrte, da pa je pred nami vse polno drobnih nalog, ki jih lahko opravimo in jih tudi moramo opraviti. Prepričani pa smo, da jih bo novi upravni odbor tudi enako uspešno opravil, kot je to storil stari odbor.

Občni zbor tudi ni pozabil izraziti hvaležnosti svojim prijateljem, ki so mu z nasveti in pobudami vedno nesebično v pomoč. Eden takih je ravnatelj Tehn. muzeja Slovenije prof. Franjo Baš, ki ga je v zahvalo za njegovo sodelovanje ob burnem odobravanju vseh prisotnih društvo izvolilo za častnega člana društva in mu podelilo umetniško izdelano diplomu o častnem članstvu.

Za sklep so si udeleženci ogledali še kulturni film o kroparskih kovačih, s čimer je bilo triurno zborovanje pospeševalteljev turizma pri nas lepo zaključeno.

Pospešujmo turizem!

Zgornja kajža - muzejsko poslopje

Veliko kulturno dejanje Rudoline Polakove

Pravzaprav že dalj časa, že odkar obstoji, je bilo naše Muzejsko društvo pozorno med drugim tudi na Zgornjo kajžo. V njej je bila nekoč stara tržiška barvarna platna, katere naprave so še ohranjene, v njej se je rodil veliki slovenski tehnični strokovnjak Viljem Polak, v njej so prostori, ki bi bili prav primerni za stalno razstavo muzejskih zbirk. Toda da bi stavbo odkupilo, na to društvo niti pomisliti ni moglo; kvečjemu bi jo lahko vzelo za svoje namene v najem.

Zgodilo pa se je, da se je za stremljenja Muzejskega društva začela kot malokdo v Trziču zanimati lastnica stavbe, nečaki-

nja Viljema Polaka, Rudolina Polakova sama. Sama je začela razmišljati, na kakšen način bi stavba lahko postala muzej. Zlasti potem, ko je Muzejsko društvo v lanskem muzejskem tednu vzdalo na vogalu poslopja spominsko ploščo njenemu velikemu stricu, je njena želja, naj bi to zgodovinsko važno poslopje postalo tržiški muzej, postala posebno živa. To misel je tudi izrazila Muzejskemu društvu.

Slednjič se je odločila za veliko dejanje: sklenila je, da hišo z vrtom vred takoj izroči Muzejskemu društvu v upravo, po njeni smrti pa naj Zgornja kajža postane društvena last.

Vzglede njenega strica, ki ni bil le velik tehnični strokovnjak, temveč tudi enako velik Slovenec in mecen, je navdal tudi njegovo nečakinjo s stremljenjem, da stori tudi sama nekaj velikega za kulturni razvoj Trziča in pripomore k uresničenju tržiškega muzeja.

Medtem je zaradi nesreče, ki se ji je pripetila, morala oditi za nekaj časa v bolnišnico. Toda brž ko je vsaj deloma okrevala in se vrnila speč domov, je povabila zastopnike Muzejskega društva na razgovor o svojem sklepu. 15. februarja ob enajstih dopoldne, ko smo bili še močno pod vtisom letošnjega kulturnega tedna, je bilo v nje-

nem stanovanju s podpisom pogodbe o izročitvi Zgornje kajže Muzejskemu društvu izvršeno to veliko kulturno dejanje. Z njim se je uvrstila Rudolina Polakova med najvidnejše po-

speševaltje kulturnega razvoja našega mesta in si zagotovila, da tudi njeno ime — pravtako kot ime njenega pokojnega strica — v Trziču nikoli ne bo utonilo v pozabo. Nam pa je naložila častno dolžnost, da se je spominjamo, ji ohranimo hvaležnost in priskočimo v pomoč, kadarkoli bi bila naše pomoči potrebna. To bo le majhna odškodnina za njeno veliko nesebično dejanje.

Muzejskemu društvu so se s tem dejanjem na široko odprla vrata možnosti za uresničevanje svojih zamisli, da začne odpirati muzejske zbirke javnosti. Dve stvari sta postali nujni: da komisija za stanovanjska vprašanja kljub stanovanjski stiski najde možnost izprazniti vsaj nekaj prostorov v poslopiju in da svet za prosveto in kulturo izvede sklep LOMO o sistematizaciji mesta ravnatelja muzeja z imenovanjem ravnatelja. Ko bosta leta pripravila možnosti, bo Muzejsko društvo — upamo — že letos, ob desetletnici osvoboditve, napravilo svoj prvi veliki korak in odprlo vsaj stalno razstavo NOB.

Literarni večer v „Svobodi“

»Svoboda« je 16. februarja priredila literarni večer, na katerem sta brala svoje pesmi prof. M. Batista in A. Dolenc. Zlasti prvi je z njimi pokazal svojo veliko pesniško izrazno moč in z njo presenetil poslušalce. Svoje pesniške stvaritve je razdelil v tri cikle, od katerih je prvi zajemal snov iz časa internacije, drugi obsegal osebno čustveno liriko, tretji pa satiro. Objavljamo nekaj epigramov iz tretjega cikla.

*

V globeli, kot da bi pred jastrebom se skrila golobica,
je gnezdo spletel človek si stoterih streh
med zastori gora. V kletih
bolj staro vino, bolj opojna je zdravica:

taka, Trzič, je duše tvoja govorica
pod starimi portali. V očeh
je patina muzejskih sob čeprav po vseh
poteh v goro na novo je markirana steza.

Z nališpanimi lici, si prestara res devica,
da bi te snubil, kavalirja da igral.
Pri nas je zora že, pri tebi še tema.

Sveti Jurij, Jožef nista več resnica,
lesen klopot ob Mošeniku je zaspal,
le popevka alpska z Bis rico kramlja.

Namenil se je v goro,

z nadiho, revmo, poln dobre volje.

In ni zamere, če do viha res ni šlo:

s teboj, stoteri diletant, ni prav nič bolje!

*

Triglav poznal je kot domači prag,
sploh Alpe vse in vse višine:

A ko si ga spoznal, da bi ga vrag,
prelezel ni nobene še krtine.

Tako se marsikdo širokoustno trudi,
da bi se vzpel, — pa se le zgrudi.

*

Če kdo med hvalo ali grajo izbira,
naj ve, da s tem se še ne kritizira!

Kritika je primerjava, boj —
in mi — primerjamo se le sami s seboj.

Zato nas vsaka graja zaboli:

saj vendar sam ne boš priznal, da imaš uši!

(Trzič ob kritiki)

*

Zavidanja si vreden, kdor še spiš
med baldahini in amorčki vse noči.
Vendar priznaj, da marsikatera miš
in bolha, molj, stonoga ti ne da zatisniti oči.

Okrog misli zarjavele zbrani so enako
predsodki znanosti, kulture in morale v gnilo kužno mlako.

Leše v zgodovini

NAJSTAREJŠI LEŠANI

Kdo bi vedel povedati, kako se je imenoval prvi Lešan? Prav tako je neznan, odkod je prišel, da se je naselil v Lešah. Seveda tudi ne vemo, kje je stal njegov dom in kakšna je bila njegova družina. Predaleč je od nas začetek vasi, da bi mogli o tem kaj reči. Zgodovina o vsem tem molči.

Sledovi starih Leš in najstarejših Lešanov pa le niso popolnoma zabrisani. Četudi nimamo pisanih virov, vendar je možno precej verodostojno obnoviti sliko iz najstarejše dobe.

Prav zanimivo je, da so se v Lešah domača (to je vulgo) imena ohranila v prvotni obliki skozi stoletja do danes. V početni obliki so se podedovala od roda do roda. Ker so nam tako vsakdanja, malokdo pomisli, ko jih izgovarja, da v hišnih imenih stari Lešani prav za prav žive še danes.

Leše so bile prvotno slabo obljudene. Nekaj slovenskih kmetov si je postavilo tam lesene hišice.

Kolikor morem presoditi, se je najstarejši del vasi razvil okrog Rahota. Bližina vode za to govori. Prav tako prihaja v poštev lega pod prvim gričem, s katerim se začenja svet dvigati proti zgornjemu koncu vasi. Pa tudi starodavnega imena Rahot ne smemo v zvezi s tem prezreti. Verjetno je baš pri Rahotu bil takozvani selski dvorec, kjer so sestavili in podpisali znamenito pogodbo, o čemer je bil govor že spredaj.

Od tod se je vas najprej širila proti jugu. Za njen razvoj so bile več ali manj postavljene prirodne meje, in sicer na vzhodu korito Lešanščice in pobočje hriba Kok, na zahodni strani pa močvirnati travnik Vuženca (Vužnica) in Groblje.

V 14. stoletju so briksenski škofje naselili na sosednjih Brezjah nekaj nemških družin. O tem pričajo še danes ohranjeni nemški priimki, kakor Kleindienst, Fröhlich, Jurgele, Finžgar. Starejši ljudje še danes poznajo naziv Nemške Brezje, s čimer ločijo od tega kraja Slovenske Brezje pod Sv. Nežo. Ta naziv uporablja tudi Valvasor l. 1689 v svojem znamenitem opisu Kranjske, kjer omenja cerkev sv. Vida na Nemških Brezjah (zu Teutsch-Bresje).

V tistem času ali malo prej ali pozneje se je nekaj nemških družin moralo naseliti tudi v Lešah. Domača ali hišna imena to dokazujejo.

Naj jih navedem! Prva od zgoraj navzdol je domačija pri Rahotu. Hišno ime Rahot se mi ne zdi slovensko. Jaz mu pripisujem nemško poreklo. Kaj pravzaprav pomeni, je zame še vedno nerazrešena uganka. Hiša je danes zidana in nadstropna. S hlevom in gospodarskim poslopjem je tesno povezana v obliki kljuge. Od hiše navzdol se razprostira nekaj travnatega vrta.

Nato sledi Sporn. Ime je lahko umljivo in znači v našem jeziku »ostrogo«. Jezdec se poslužuje ostrog. Hiša je prtilič-

no zidana in prostorna. Hlev je ločen in stoji sam zase, tako da s hišo pravokotno oklepa dvorišče in kos vrta. Zanimivo je, da je pri hiši še vedno ohranjen nemški priimek Cotelj (prej Zottel).

Nekoliko vstran sporedno s Spornovo stoji Cajhnova hiša. Ime je v zvezi z nemško besedo »Zeichen«, po naše »znak«. Starejši ljudje pri nas večkrat rabijo namesto slovenske (besede »znak«) ustrežajočo nemško, pri čemer pa »j« izpuščajo (cahen). Hišno ime pa se je ohranilo in se rabi v pravilni obliki: Cajhen. Za hišo stoji hlev in nad njim gospodarsko poslopje. Tudi tu je vrt okrog poslopj.

V podaljšku na jug stoji Tavčarjeva domačija. Ime Tavčar je splošno znano in med Slovenci precej razširjeno. Ali izvira iz priimka Deutscher (to je Dojčer, Dajčer, Tajčar, Tavčar) ali iz krajevnega imena Davča (torej Davčar, Tavčar), puščam razlago drugim. Mislim, da je ime v enem in drugem primeru nemškega izvora. Izključeno ni, da se je kdaj prej priselil kdo s »Hribov« (t. j. Škofjeloških hribov) v Leše in prinesel s seboj hišno ime. V novejšem času imamo take primere (n. pr. Bešter, Bergant).

Najbolj na jug je postavljena Golmarjeva hiša. Ime je bilo prvotno gotovo podaljšano v Golmajer. Kakor drugod, tako tudi tu stojita hiša in hlev narazen. Oba sta zelo prostorna.

Še eno hišo, se mi zdi, so postavili Nemci, to je Mobje-va. Ime Mobj ali Mubi je močrazširjeno na Koroškem, tako med Slovenci in Nemci. Pojavljajo se tudi te vrste priimki. Hiša in hlev sta tudi ločeno postavljena, vendar ne tako, kakor pri prej omenjenih hišah, ki so zgrajene v smeri sever-jug. Tu stoji hiša v smeri vzhod-zahod, hlev pa v nasprotni smeri, da tvorita nekako veliko latinsko črko T.

Seveda imamo še več nemških hišnih imen. Pri teh pa ni verjetno, da bi jih bili postavili Nemci. Imena so največ v zvezi z raznimi vrstami obrti. Rokodelce in njihovo delo so Slovenci nekdanj zaznamovali z nemškimi označbami, kar se je ohranilo do najnovejše dobe.

Da bo razprava popolna, naj te vrste hišna imena navedem. Evo jih: Rodar (po naše kolar), Šlosar (po naše ključavničar), Znidar (slov. starejša oblika šivar, danes pravimo krojač), Šuštar (po naše čevljar), Šnajcar (izvira iz nemške besede Steinmetz; to je štančar ali po naše kamnosek).

Dve hiši pa nosita imena, ki z rokodelstvom nimata nobene zveze. To sta Graben (poimenovan po jarku ali koritu Lešanščice, ob kateri hiša stoji) in Spičak ali skrajšano Ščak (po ljudskem sporočilu priimek človeka, ki je služil v avstrijski vojski pri polku, ki je nosil zožene hlače).

Potemtakem imamo v srednjem delu vasi in v spodnjem koncu najstarejši del Leš. Jako zanimivo je, da ljudje imenu-

jejo svet od zadnje hiše v vasi navzdol do poljskega znamenja Pod hramom.

Pa še nekaj me prepričuje, da je v spodnjem koncu vasi najstarejši del Leš. Tu se namreč drug poleg drugega vrste sami zemljaki (posestniki s polnimi kmečkimi pravicami). To so: Rahot, Sporn, Cajhen, Tavčar, Golmer in Mobja. Pri »srenji« so imeli kmetje odločilno besedo, na pašo so smeli gnati večje število živine, izkoriščati so mogli večjo in boljšo zemljo, pripadali so jim obsežnejši gozdovi. Seveda so večje pravice nalagale kmetom tudi večje dolžnosti.

Napram temu v zgornjem koncu vasi ni nobenega posestnika s polnimi kmečkimi pravicami. Tu gori nastopajo samo stare in nove kajže ali pa hišni gospodarji brez srenjskih deležev.

NAJSTAREJŠE GOSPODARSTVO LEŠANOV

Velik del zemlje, ki je danes spremenjena v travnike in pašnike, je bil pred davnimi stoletji še zaraščen z goščo ali celo z gozdom. Na lešanskem svetu so posebno rade uspevale leske. Pa tudi hrastovine je nekdanj bilo več kakor danes.

Seveda lesa v tistih časih niso prodajali. Sekali so ga le za svojo domačo potrebo kot gradbeni les ali za kurjavo. O lesnem gospodarstvu v današnjem pomenu v tistih časih ni bilo govora.

Ker je bilo plodne zemlje za naraščajoče prebivalstvo sčasoma premalo, so stari Lešani vložili mnogo truda v pridobivanje nove obdelovalne in kulturne površine. Trebili so zaraščene predele, krčili so gozd, požigali goščavo in tako razširjali polja in travnike. Tako so nastali predeli, ki jih danes poznamo pod poljskim ali ledinskim imenom Kračice (Šlosarjeve, Mobjeje, Mežnarjeve, Hrupove), Kržiše (Binkačevo, Bezulneko-vo, Hlebčarjevo), Vaz (Laz Nečemrov, Fronov, Valjavčev), Zavom (Za Lomom Cajhnovim), Rova, Gabra (Bajželnova), Groblje (Kroparjeve, Cajhnove), Novina (Farovška, Tonova).

Najboljša zemlja je »Pod hramom«, to je takoj pod vasjo na lepem, ravnem svetu. To je najstarejši obdelani svet v Lešah. Prvotno so ga imeli v posesti samo zemljaki, sčasoma pa so ali po prodaji ali po dedovanju tudi nezemljaki prišli do posameznih kosov.

Mlajši posestniki so si napravili njive po raznih vrstovih (Okornov, Gontijev, Korenov, Mrtonov, Bezulnikov) ali izkrčenih predelih (Gabra, Kompane, Porence) in po melioriranem svetu (Groblje, Mokorelca itd.).

V srednjem veku so po lešanskih poljih gojili tisto žito kot povsod drugod po Gorenjskem, in sicer pšenico ter rž, največ pa oves in proso. Kot jesenska setev je bila zelo priljubljena ajda (v lešanskem jeziku »jeda«), ne toliko zaradi hrane, pač pa predvsem zaradi čebelarstva.

Krompirja in koruze stari Lešani niso poznali. To sta poljska pridelka, ki sta doma v Ameriki in sta bila v Evropo zanešena šele po odkritju Amerike. V naših krajih se jih je ljudstvo oprijelo šele v 17. stoletju, največ po tridesetletni vojni (1618—1648), ko je naše ljudstvo trpelo veliko lakoto in pomanjkanje. Od takrat sta pa krompir in koruza glavna pridelka in pri Lešanih zelo v čislih.

Pač pa so močno gojili lan. Takrat so si ljudje delali obleko največ doma. Iz lanu so terice napravile prejo in tkalci so nato stkali platno. Najboljše platno so rabili za telesno in posteljno perilo, grobo ali hodno obleko jim je služilo za delovno obleko. Za to so rabili tudi takozvano raševino, ki so jim jo dobavljali mestni obrtniki. Za slamarice, žitne vreče, poljske rjuhe in predmete, ki zahtevajo večjo trpežnost, je bil v rabi t. zv. cvilh, to je platno v dvoje stkanco. Za boljše obleko so rabili sukno. Material za to jim je dajala ovčereja.

Kmeta brez živine si ne moremo predstavljati. Njo rabi za obdelovanje polja, za pridobivanje gnoja; živina daje človeku mleko, meso, kože, volno in še druge stvari lahko od nje uporablja. Stari Lešani so v izdatni meri gojili živinorejo.

Kmetje so vzdrževali konje. Kot največji posestniki so imeli dovolj vožnje. Imeli so pa tudi svoje obveznosti napram zemljiški gospodi, od katere so bili zavisni.

Govedo so pa gojili vsi vprek. Okrog vasi je bilo dovolj pašne. Za letno dobo so si pa Lešani pripravili planinski pašnik vrh Dobrče in prek leta vso odvečno živino spravili gor. Lahko si predstavljamo, da so Lešani zaradi dobre pašne in skrbne nege imeli vedno močno, lepo in zdravo živino. Baš po tem še dandanes lešanska živina uživa sloves daleč naokrog.

Močno je bila v prejšnjih časih zastopana ovčereja. Danes so redke hiše, kjer vzdržujejo nekaj ovc, v prejšnjih časih je pa bila redka hiša, kjer ovc ne bi bili imeli. Od ovc so ljudje imeli mnogostransko korist. Od njih so dobivali mleko in izdelovali sir, kar je danes popolnoma nepoznana stvar. Največ so pa vzdrževali ovce zaradi volne. Skoro v vsaki hiši so imeli krtače in kolovrate ter so v deževnih dneh, zlasti v zimskem času, predli volno. Boljša obleka je bila tedaj vsa iz volnena sukna. Tovarniških izdelkov tedaj ni bilo, ker so tvornice nastale šele v novejšem času. Tudi ovčje kože so znali porabiti. Iz njih so napravljali kožuhe, ki so mnogo bolj ščitili pred mrazom kakor današnje zimske suknje. Iz ustrojnih kož so pa naredili mehove, ki so jim služili za spravljanje žita, predvsem pa moke. Danes sta tako kožuh kakor meh velika redkost. In ne nazadnje je bilo tudi ovčje meso zelo v čislih; v preteklih časih je bilo drobensko meso bolj priljubljeno kakor danes govedina. Iz vsega tega bo razumljivo, da so za kmeta ovce pomenile pravo bogastvo.

Še eno stvar moram omeniti, namreč čebelarstvo. Ugodno podnebje, sončna lega vasi, ob-

sežni travniški kompleksi, vresje spomladi, ajda jeseni, vse to je nudilo čebelarjem izdatno pašo in čebelarjem možnost pridobivanja medu in voska.

Ne smemo si predstavljati, da so Lešani pred 500 ali 600 leti imeli moderne čebelnjake. Takrat je bilo čebelarstvo še preprosto. Poleg domačih so se posluževali tudi divjih čebel, ki jih je bilo po gozdovih vse polno.

Med je služil ljudem predvsem za sladkanje. Sladkorja niti iz sladkorne pese niti tistega iz sladkornega trsa niso poznali. Še bolj kakor danes je bil svoj čas med ljudem za zdravilo. Lahko so pa med tudi prodali. Ne samo na domačem trgu so povpraševali po njem, celo iz dežele so ga izvažali.

Vosek je pa prišel v poštev predvsem za izdelovanje sveč. Takrat ni bilo razsvetljave, kar kršno imamo dandanes. Stari Lešani niso poznali ne elektrike, ne petrolejk. Vse to je iznajdba novejšega časa. Svetili so si z leščerbami, pri čemer so rabili steni in olje. Leščerba je brlela in dajala malo svetlobe. Pri posebno važnih opravilih v večernem času (majeenje turščice, preja volne, teritev lanu; pri mrljih, ob velikih praznikih itd.) so jim služile sveče, ki so dajale precej več svetlobe od leščerbe. Pri zidanih hišah pa so imeli napravljene t. zv. lève, kjer so kurili treske. Tam se je po sobi razlivalo le malo svetlobe, več je bilo dušljivega dima in smradu.

Ne bi bilo prav, če ne bi omenil, da so Leše od nekdanj slovele po izbornem sadju. Kardar so bile dobre letine, so ga ljudje pridelali obilo. Radi so ga sušili in preko zime je bilo poleg fiziola suho sadje redno na mizi. Tudi v Lešah so nekdanj obstajale posebne sušilnice, t. zv. paštbe (Bachstube). Tam so sušili sadje in lan v večji množini. Do zadnjega časa je

obstajala pod vasjo kot posebna redkost daleč naokrog in posebnost Leš Slosarjeva paštba. Po ljudskem izročilu se je tudi moja rojstna hiša razvila iz nekdanje Korenove paštbe.

Leše so se v preteklih stoletjih ponašale ne samo kot sadonosen, ampak tudi kot vinoroden kraj. V srednjem veku so na mnogih krajih po Gorenjskem gojili vinsko trto. Josip Gruđen poroča v svoji »Zgodovini slovenskega naroda« na str. 439 na podlagi listin, da je bila v 11. stoletju zlasti blejska okolica z vinogradi bogato zasajena. Še preden je briksenska škofija ondi zavladala, srečujemo okoli Bleda same svobodne slovenske vinogradnike.

V Lešah svobodnih kmetov ni bilo, vinogradništvo pa je vseeno močno uspevalo. Pogoji za vinogradništvo so bili zelo povoljni. Lešanski svet je odprt proti jugu in ves dan, izpostavljen soncu. Proti severnim vetrovom je zavarovan po visoki steni Dobrče. Leše imajo ugodno toplo podnebje in od nekdanj slove kot Gorenjska Vipava. Tudi laporasta zemlja ponekod je temu služila in pospeševala vinogradništvo.

Današnje hiše v Lešah ne kažejo po svoji zunanosti in zgradbi na vinorodno pokrajino. Nikjer nimamo značilne vinske kleti. Nikjer ni ohranjen kakšna zidanka. Le ob zidovih hiš na južni strani se tu in tam ovija trta, ki dobro rodi in daje sladek sad, modrikasto grozdje izabelo.

Pač pa spominjajo na nekdanje čase, ko je po lešanskem svetu rasla trta, poljska imena. Med Lešani in Palovčani se vleče raztegnjen hrbet, nazvan **Brdo**. Danes so tu same njive. V podaljšku Brda je drug predel, ki še danes nosi ime **Gorice**. Zelo mikaven sončen svet je to, podoben Dolenjskemu grljevu, ki daje danes prav izborno travo. Na drugi strani Leš med Vadičami in Vovšarjem

se tudi vleče hrbet, ki nima posebne imena, pač pa ob njegovem koncu stoji hiša, nazvana **pri Brdarju**.

Tako so stari Lešani leto za letom v potu svojega obraza skrbeli za vsakdanji kruh. Živel so v drugačnih življenjskih razmerah kakor mi danes. Mnogo so se morali truditi, da so si izboljšali zemljo in s tem povečali letni donos ter tako olajšali življenjsko stanje. Prepričani smo pa, da jim je med in medica ter vinska kapljica pripravila marsikakšno ugodno ter prijetno urico.

PODLOŽNIŠTVO

Kakor smo že v začetku slišali, je vas Leše pripadla briksenski cerkvi in je potemtakem spadala blejskemu gospodstvu.

Kje je tisto posestvo in kaj je vse k njemu spadalo, ne morem danes nihče reči. Jasno pa je, da niso v Leše prihajali briksenski škofje, da bi posestvo osebno obdelovali, ampak so to morali storiti Lešani sami. To je bila takozvana tlaka.

Seveda so morali pridelke spraviti na Bled, kjer je bil sedež gospodstva. Iz Leš je vodila kolovozna pot skozi gornji konec vasi mimo Bezulneka v Kračice in od tam na Ravno njivo in zgor Palovič na Vetrno ter pod gorami v Begunje in Lesce na Bled.

Druga važna dolžnost so bile letne davščine v živilih in denarju, ki so jih morali podložniki redno plačevati. Imenovali so se služnosti in bile združene s posestvom, med tem ko je bila tlaka povezana s kmetovalčvo osebo.

Med redne služnosti je spadala davščina od žita. Žitna davščina se je dajala navadno od pšenice, rži in ovsa. Precej velika je bila nadalje davščina od živine.

Med takozvane male ali »kuhinjske« služnosti je spadala oddaja kruha, kuretine, jajc,

domačega sira itd. Na Gorenjskem je v srednjem veku bilo močno razširjeno izdelovanje domačega piva. Tudi določeno količino piva je bilo treba oddajati škofovemu dvorcu. Lešani so pa gojili trto in je umevno, da so mesto piva oddajali vino. Kolikšno količino je zahteval dvor, ne morem reči, ker nimam tozadevnih zapisov na razpolago.

Vse služnosti in obveznosti podložnih kmetov so bile izza srede srednjega veka (nekako od 13. stoletja dalje) ali nekoliko pozneje zabeležene v posebni zemljiški knjigi ali urbarju. Tako je kmet vedno vedel, kaj je dolžan napram zemljiškemu gospodarju. Kjer se je gospod držala urbarskih zapisov, tam pač ni bilo življenje pretežno. Posebno na posestvih cerkva in samostanov so služnosti skoro stoletja ostale enake in tudi tlaka je bila milejša kakor na posestvih graščakov. Zato je nastal pogovor: »Pod krivo palico (namreč škofovsko), je dobro živeti.«

Seveda tudi »pod krivo palico« blejskih gospodov ni bilo vedno dobro. Blejsko gospodstvo so večkrat dobili od škofov v najem proti določeni zakupnini posvetni plemiči, ki so svoj zakupniški položaj izkoriščali v svoj dobiček, kar so čutili podložni kmetje. Zato ni čudo, da so se v začetku 16. stol. tudi na Blejskem kmetje uprli. Eden glavnih voditeljev kmečkih uporniških množic v naši bližini je bil kmet Klander (Goričnik) iz Srednje vasi pod gorami. Ali so tudi Lešani zagrabili za orožje, mi ni znano. Možno bi bilo, ker se je upor razširil po vsej Gorenjski.

Taka je zgodovina starih Leš in starih Lešanov. V trudu in znoju so si lajšali življenje, ki ni nikdar prenehalo in se je ohranilo in razvijalo preko vseh 900 let.

Prof. S. Milač

Tišler Andrej:

Največji čevelj sveta

Za proslavo 1. maja leta 1946 so izdelali pri firmi I. Hrovat precej velik čevelj, ki je veljal za največji čevelj v Tržiču. Kako in kje so pa izdelali največji čevelj sveta, hočem s temi vrsticami seznaniti predvsem naš strokovni naraščaj in bralce Tržiškega vestnika.

Čevljarski mojster J. Schrott iz Oberstdorfa v pokrajini Allgäu na Bavarskem je za razstavo drž. letne skupščine nemškega čevljarsstva v mestu Darmstadt leta 1930 izdelal omenjeni največji čevelj. O velikosti in izdelavi čevlja je mojster Schrott dal sledeče podatke:

Za podlago dolžine in ostalih mer je vzel smučarski čevelj št. 45, pomnoženo z 10 = št. 450, kar je enako 3 m. Svojim trem pomočnikom je zabil cel strogo tajnost, na kar so pričeli z delom. Kakor je za vsak čevelj potreben vzorec, je bil zlasti za tako velik čevelj potreben načrt, katerega je narisal mojster s kredo na tla prostorne delavnice. Nato je odšel k počitku. Služkinja, ki nj vedela, kaj to pomeni, je tla umila, ker je bilo to ravno na soboto zvečer. Mojster se je

naslednji dan pošalil, rekoč: »Smolo imamo že!« ter narisal nov načrt. »Mušter« je bil dolg nekako 3.70 m. K sreči je bilo eno izmed oken v delavnici toliko visoko in široko, da so uspeli pozneje izgotovljen čevelj spraviti na dan, ker skozi vrata to ne bi bilo mogoče. Napravili so iz lesa votlo kopito smučarske oblike, katero je bilo sestavljeno iz več kosov, dolgo 3 m in težko 140 kg. Za izdelavo kopita so potrebovali mojster in trije pomočniki tri dni.

Za izdelavo zgornjega dela so porabili tri velike kože juhtovine ter šest polovičnih kož za podlogo. Zgornji del je bil tako lepo skupaj sešit, da je bil videti kot iz enega kosa, samo zadaj sešit skupaj. Mojster in pomočniki bi o vsej stvari molčali, da ni sam »zlomek« prinesel v delavnico neko žensko, katera je takoj po celi okolici raztrosila, kaj da se dela v J. Schrottovi delavnici.

Se težja pa je bila podplatna izdelava, dvakrat šivana, kakor naši gojzerji. Za podplate, notranjke in pete so porabili okrog 110 kg umetnega usnja, velik lesen zgibni vložek ter šest polovic podplatnega usnja. Za šivanje 14 centimetrov ši-

rokega okvira in podplata so morali vzeti desetkrat debelejšo vrv od navadne drete in so jo porabili nad 45 m. Ker so bili pri delu zaposleni mojster in trije pomočniki, sta vlekla in zategovala »dreto« oz. plezalno vrv na vsaki strani po dva in dva. Pod napetnikom so pustili votel prostor, kamor je mojster vložil izviren popis izdelave. Vse, kar je bilo na čevlju vidnega, je moralo biti desetkrat večje kot normalno, tako n. pr. smučarsko okovje, vezalke ter obročki (rinčice) in kljukice. Čevelj je bil po treh tednih srečno izdelan. Za šivanje okvira in podplata so potrebovali tri dni in je znašal obseg šiva okrog čevlja 7.55 m. Teža čevlja je znašala s kopitom vred 448 kg. Čevelj sam pa je bil težak 308 kg, visok 1.70 m in dolg 3.20 m.

Mojster Schrott je bil v mislih in dejanju tri tedne zaposlen edino pri izdelavi velikega čevlja, tako da niti strokovnih revij ni utegnil pogledati. Ko je pa zvečer po dovršenem delu vzel v roke revijo »Schuh u. Leder«, je začuden ostrmel. Priobčen je bil namreč v njej članek z naslovom »Največji čevelj sveta izdelan v neki ameriški čevljarski tovarni.« —

Ustrašil se je, kaj če ni ves njegov trud zaman. Ko pa je bral opis ameriškega velikega čevlja, se je razveselil, rekoč: »Amerikanci me niso prekosili, njihov čevelj je dolg samo 1.50 metra, torej za polovico manjši!« Mojster Schrott poroča, da čevlja ni kalkuliral, ceno naj si vsak sam izračuna.

Največji čevelj sveta so pripeljali leta 1931 na dunajsko razstavo ob priliki mednarodnega zborovanja čevljarjev.

Za smeh in dobro voljo

Neki mladenič je dobil na lovu kroglo v stegno. Odnegli so ga v bolnišnico, kjer so ga zdravniki teden dni mrcvarili. Ves čas je vse to potrpežljivo prenašal, končno pa ni mogel več strpeti in je vprašal, kaj delajo.

»Iščemo kroglo«, so odgovorili.

»Za božjo voljo, zakaj tega niste prej povedali?« je zavpil trpin. »Imam jo v žepu.«

Dopisujte

v »Tržiški vestnik«

SPORT

Zimskošportni dan mladine osnovne šole v Tržiču

Letošnja muhasta zima je naši mladini le naklonila toliko snega, da se lahko izživlja na belih poljanah. Snega sicer ni veliko, vendar toliko, da je vodstvo osnovne šole lahko priredilo v petek, dne 25. februarja zimskošportni dan za mladino. Te prireditve se je udeležila vsa osnovnošolska mladina pod vodstvom učiteljstva. Večina, t. j. 350 učencev in učenk je odšlo na sankališče v bližini Tržiča, manjši del učencev pa je odšel s smučmi v Hruste, kjer so tekmovali v veleslalomu. Proga je bila dolga 350 m z višinsko razliko 40 m in je imela dvajset os vzhodno in zahodno. Tečajarji pomagali nekateri člani Smučarskega kluba s Slavkom Lukancem na čelu. Tekmovanje je potekalo v najlepšem redu in disciplini, vendar se je tekmovalcem poznalo, da so bili letošnjo zimo zelo malo na snegu. — Rezultati tekmovalcev so bili naslednji:

Nižja skupina: Lajbaher Janez iz II. razr. 1'08"03, Koder Stanko iz pomož. šole 1'27"04, Kramar Matija iz II. razr. 1'47", Gačnik Vinko iz pomožne šole 1'51"04, Meglič Ferdinand iz II. razreda 2', Kozamernik Ivo iz I. razr. 2'09"; 9 tekmovalcev je bilo diskvalificiranih.

Zimskošportni tečaj visokošolcev na Kofcah

Kofce slovijo po svojih smučarskih terenih daleč na okrog. Za letos niso bili v načrtu na njih samo smučarski tečaji naših gimnazijcev in vajencev kot druga leta, temveč si jih je izbralo tudi Planinsko društvo Univerza za svoje zimskošportno udejstvovanje. Nameravalo je prirediti kar 6 tečajev, ki bi trajali po sedem dni in bi se vrstili od 1. februarja dalje. Za vsak tečaj se je priglasilo po 25 udeležencev.

Zal so letos snežne razmere prekrižale dobršen del načrtov smučarjev. Gimnazijci in vajenci, ki jim je dana možnost za smučarski tečaj samo v seme-

Višja skupina: Primožič Ivan iz III. razr. 0'45"03, Perko Franc iz IV. razr. 0'50"03, Teran Bruno iz IV. razr. 0'52", Šmitek Andrej iz IV. razr. 0'53", Ošabnik Maks iz III. razr. 0'55"04, Ude Janez iz IV. razr. 0'59", Hladnik Leopold iz IV. razreda 0'59"06, Hladnik Marijan iz III. razreda 1', Kramar Nande iz IV. razreda 1'09", Knific Zvonko iz IV. razr. 1'10"04, Krčmar Jože iz III. razr. 1'13"05, Ličen Vladimir iz IV. razr. 1'17"04, Bernik Janez iz IV. razr. 1'33"04, Podakar Peter iz IV. razr. 1'42"03; 10 tekmovalcev je bilo diskvalificiranih.

Prvim trem plasiranim iz vsake skupine je vodstvo šole poklonilo lepe diplome.

Smučarski klub v Tržiču je trem tekmovalcem poklonil nove smuči, ki jih jim je v imenu društva izročil tov. Slavko Lukanc.

Sindikalna podružnica v BPT v Tržiču pa je poklonila znesek 2000 din, za katerega so se nabavile knjige in zvezki, s katerimi je bilo obdarovanih 6 tekmovalcev. To tekmovalce je pokazalo, da v Tržiču rase mlad rod smučarjev. Treba bo le sistematične vzgoje, pa bomo nekoč imeli zopet dobre tekmovalce v zimskem športu.

stralnih počitnicah, letos sploh niso prišli na svoj račun. Visokošolci pa bodo deloma le izvedli svoj načrt. 23. marca je prispela prva skupina smučarjev pod vodstvom predsednika PD Univerza Iva Valiča. Leta nam je izrazil upanje, da bo društvu verjetno le uspelo izvesti vsaj tri tečaje na Kofcah. V razgovoru je tudi izrekel vso pohvalo tržiškemu Planinskemu društvu za njegovo veliko pomoč pri organiziranju njihovih tečajev in nas prosil, naj mu javno izrečemo toplo zahvalo.

Udeležencem tečajev želimo mnogo lepega užitka na snežnih poljanah naših Kofc!

Posredovanja

Dobro ohranjena kuh. kredenca srednje velikosti, miza in dva stola naprodaj. Oglejte si pri tov. Jarčevi v »Hofnarci«.

Delavka, vajena tudi poljskih del, dobi brezplačno hrano in stanovanje, če je pripravljena po službi v tovarni pomagati poldnevno pri hišnem gospodinjstvu. — Naslov se izve v pisarni Turističnega društva.

OPOZORILO

Podpisani Grah Emerik, Sv. Neža 28, izjavljam, da nisem plačnik za dolgove, katere dela brez moje vednosti moja žena Grah Ivana.

PREKLIC

Podpisani obžalujem krivične očitke, ki sem jih v vinjenosti izrekel proti Mariji in Minki Dvorčakovi in ju prosim, naj mi oprostita. — Jože Tišler.

PLANINSKO DRUŠTVO TRŽIČ

opozarja ljubitelje gora, da bo meseca marca v Ljubljani zanimivo predavanje z diapozitivi o premagani gori Nanga Parbat (8114 m) v Himalaji. Predaval bo njen zmagovalec Herman Buhl. Društvo namerava organizirati ob tej priliki skupen obisk predavanja. Kdor se zanima za to, naj se zgleda pri tov. Costi Antonu v društvu. Skupina bi štela 30 ljudi. Prednost imajo alpinisti in člani. Treba se je javiti takoj!

Direktor BPT se je poslovil

Ob koncu februarja so se organizacije v Bombažni predilnici in tkalnici Tržič — kakor tudi celotni kolektiv — poslovile od svojega direktorja ing. Žitnika Franceta. Tov. ing. Žitnik je skoro dve leti deloval med nami ter se bo uspeh njegovega dela še dolgo pozitivno odražal v delu in gospodarstvu podjetja. Na skromnem poslovljenem večeru so se mu zahvalili in se od njega poslovili: predsednik del. sveta podjetja, predsednik upravnega odbora, tajnik sindikalne podružnice, sekretar tovarniškega komiteja ZKJ, predsednik tovarniške mladinske organizacije ter zastop. DITTIS-a. Ing. Žitnik odhaja na novo, še odgovornejše delovno mesto.

saj bo kot generalni sekretar Združenja tekstilnih proizvajalcev FLRJ s svojimi gospodarskimi zmožnostmi, s široko politično razgledanostjo ter svojim temeljitim poznavanjem tekstilne stroke brez dvoma mnogo koristil pravilnemu funkcioniranju vseh tekstilnih podjetij FLRJ. Na novo službeno mesto ga spremljajo naše tople želje, da bi delo na novem službenem mestu bilo čim boljše in uspešnejše.

Kot novi direktor pa nastopi v Bombažni predilnici in tkalnici dosedanji predsednik Gospodarskega sveta OLO Kranj, tov. Horjak Dušan. Kličemo mu prisrčni: »Dobrodošel!«

—is

Gibanje prebivalstva

V ČASU OD 16. 2. DO 14. 3. 1955

Rojeni: Vrečič Marija, delavka v Tržiču, je rodila dvojčke: dečka in deklico; Hočevar Alojzija, predilka iz Tržiča, je rodila deklico; Tavželj Ladislava, delavka iz Kovorja, je rodila deklico; Košnjek Frančiška, gospodinja iz Sebenj, je rodila deklico; Markič Frančiška, tkalka iz Tržiča, je rodila deklico. — Srečnim mamicam iskreno čestitamo!

Umrli: Vrečič Drago, umrl v Tržiču — dojenček; Zupan Jakob, kmet, umrl v Visočah, star 79 let; Lorenčič Karolina, gospodinja, umrla v Tržiču, stara 38 let. — Svojem naše sožalje!

Poročeni: Bohinjc Ciril, tovarniški delavec iz Leš, in Valjavec Marija, tovarniška delavka iz Leš; Perko Jožef, čev-

ljar iz Križev, in Bodlaj Alojzija, kmečka delavka iz Zvirč; Jelenc France, tovarniški delavec iz Kovorja, in Gros Ivanica, tovarniška delavka iz Zvirč; Avsenek Jožef, mizar iz Leš, in Malovrh Stanislava, tovarniška delavka z Bistrice pri Tržiču; Dornig Franc, strojni ključavničar iz Tržiča, in Bertonec Alojzija, gospodinjstva pomočnica iz Kropce; Kuhar Jožef, drž. lovec iz Doline, in Meglič Pavlina, kmečka delavka iz Čadovelj; Krsnik Milan, mizar iz Leš, in Erlah Marija, tovarniška delavka iz Kovorja; Augustin Ludvig, železniški delavec z Jesenic, in Valjavec Mira, tovarniška delavka iz Kovorja; Mikič Florijan-Cvetko, strugar z Bistrice pri Tržiču, in Penko Helena, tovarniška delavka iz

PLANINSKO DRUŠTVO TRŽIČ

opozarja vse svoje člane, da veljajo od 1. marca dalje samo tiste članske legitimacije, v katerih je potrjena plačana članarina za leto 1955. Kdor nima plačane članarine, ne more uživati članskih ugodnosti. Oskrbniki v planinskih postojankah imajo strog nalog, da kontrolirajo legitimacije, ki morajo biti opremljene tudi s slikami lastnikov. Članarina za odrasle znaša 150 din, za mladince 50 din, za pionirje 25 din. Članarino lahko poravnate vsak delavnik v društvem lokalu med uradnimi urami (dopoldne od 8. do 12., popoldne od 16. do 19. ure).

Planinci, alpinisti in vsi ljubitelji gora, — naročajte se na »Planinski vestnik«, ki prinaša vedno planinske in alpinistične zanimivosti! Letna naročnina za 12 zvezkov znaša 400 din, ki jo lahko plačate v obrokih po 100 din. Ali ne zapravite včasih za prazen nič mnogo več? Naj ne bo planinca in alpinista, ki ne bi bil naročnik! To mora spadati v našo zavest! Vsak zvezek ima lepo slikovno prilogo na finem papirju.

KINO

5.—6. marca: Ameriški film **Kapitan Kidd**.
8.—9. marca: Avstrijski film **Dokler ni prepozno**.
12.—13. marca: Avstrijski film **Dva v avtomobilu**.
15.—16. marca: Angleški film **Sinovi Mateja**.
19.—20. marca: Angleški film **Osebnost zadeva**.
22.—23. marca: Francoski film **Ulica Estapade**.
26.—27. marca: Ameriški film **Praznik v Rimu**.
29.—30. marca: Švicarski film **Otroci Evrope**.

DEŽURNA SLUŽBA ZDRAVNIKOV

(od sobote popoldne do naslednje sobote opoldne):

5.—12. marca: dr. Stanko Zivec.
12.—19. marca: dr. Anton Martičič.

DEŽURNA SLUŽBA V BRIVNICAH

7. marca: Stepišnik Ernest — Partizanska 8.
14. marca: Zibler Vladimir — Trg svobode 28.
21. marca: Godnov Mihael — Trg svobode 17.